

Sötétben tapogatózunk?

Örömmel teszek eleget a felkérésnek, és mondom el véleményemet, illetve: fűzzöm hozzá észrevételeimet a Horváth Réka és Veress Emőd: *Regionális politika és területfejlesztés Romániában* című vitaindító tanulmányához. Feltételezem, hogy a szerzők azért választották ezt a túl általános címet, hogy minden hozzászóló beférjen ezen "ernyő" alá, bármilyen vonatkozását is taglalja a kérdésnek. A beígért öt rész felsorolásánál is hasonlóképpen jártak el a szerzők, mert - például - a jelenlegi helyzet leírása a harmadik részben vagy az ötödik részbeli jövőkép is meglehetősen egysíkú, itt is tág teret hagytak a vitára.

A cikk egyik nagy érdeme, hogy nemcsak a román regionális intézményrendszert írja le, hanem a regionális megközelítés problémakörét európai uniós összehasonlításban mutatja be, amivel tulajdonképpen jelzi, hogy hol is tart Románia. A másik érdeme a tanulmánynak, hogy jól tagolt, és mindaz, amit leírtak, alaposan dokumentált. Hiányolom viszont az ismeretterjesztést meghaladó részt, a speciálisan Romániára vonatkozó aktuális kérdések felvetését.

A szerzők "óvatos duhajok", mert még azt a kevés kényes kérdést is, amit felvetettek, jórészt megválaszolatlanul hagyták, vagy csak elnagyoltan vázoltak valamiféle választ. No persze nem ennek a két fiatal szakembernek a feladata, hogy a román regionális politika minden "tabu"-témáját kielemezze, de azért kritikusabb megközelítést vártam volna el, épp a koruknál fogva lehetnének bátrabbak a kérdések felvetéseiben.

Előbb a formális vonatkozásokról ejtenék néhány szót. Pontatlan az a megfogalmazás, hogy minden országot NUTS1 régiókra osztanak, hisz például Írország vagy Svédország egésze tekintendő NUTS1 régiónak. Számomra egyáltalán nem világos, hogy ebben a megközelítésben mit jelenthet a "nem közigazgatási régió". A szerzőket idézve: "veszi a létező közigazgatási egységeit és megnézi, hova lehet őket elhelyezni, majd a hiányzó szintekhez megalkotja a nem közigazgatási régiókat." Egy másik idézet szerint "a közigazgatási egységek képezik az első kritériumot e régiók definiálásához", ami az én ismereteim szerint is fő kritérium. Azt még érteném, ha nem ragaszkodnánk a régi megyékhez, hanem úgy csoportosítanánk át a városokat, községeket, ahogy azok szeretnék, de a létezőket is megtartani és közben újat is létrehozni, az nehéz. A mikrorégiók valóban nem közigazgatási régiók, és az is lehet, hogy több régi megye községeit, városait csoportosítsa egy új mikrorégió, de Romániában ez még megoldásra váró feladat, miközben Magyarországon már rég működő forma. Néhány, számomra új vonatkozást is találtam a vitaindítóban. Ha komolyan veszik a NUTS-ra vonatkozó új tervezet ajánlásait, akkor az EU szintjén regionális átszervezés várható, hisz több olyan NUTS2 régió van, amelynek a lakossága meghaladja a 3 millió főt. Ezek szerint nálunk is túl nagy az észak-keleti (3823 ezer fő) vagy a déli régió (3465 ezer fő), tehát újra kezdhető a megyék régiónkénti csoportosítása. Ha a régiók népességi határait Romániára alkalmazzuk, akkor a NUTS1 régiók száma 3 és 7 között változhatna, akár 27 NUTS2 régió is lehetne, és 146 NUTS régiót is képezhetnének. Érdeklődéssel várom az új regionális felosztással kapcsolatos észrevételeket, hozzászólásokat. A szerzők kétségtelen érdeme, hogy jelzik a probléma aktualitását, azt, hogy most van az ideje komolyan foglalkozni regionalizmussal a mi tájainkon is, talán most elérhetőek bizonyos változtatások, később már ez nehéz lesz. Ide kapcsolódhatna a ruralitás fogalmának tágabb értelmezése is, ugyanis a mostani meghatározás, ami az önálló adminisztrációval rendelkező községekre (a hozzátartozó falvakkal) szűkíti a "vidéki település" fogalmát, és a kisvárosokat kizárja ebből a körből, eltér több európai ország gyakorlatától. Ez távolról sem pusztán elméleti kérdés, mert már a SAPARD esetében komoly gyakorlati kihatással bír.

A következőkben a harmadik részhez fűznék néhány észrevételt. A szerzők az intézményi infrastruktúra alapos leírását adják, és jelzik a helyi és regionális intézmények növekvő fontosságát, ami természetes következménye egyrészt a piacgazdasági mechanizmusok hatásának, másrészt az Európai Unió regionális politikával való harmonizáció igényének.

Románia regionális politikáját nagymértékben befolyásolja az a tény, hogy az ország egésze elmaradott, viszonylag gyengén fejlett, ugyanakkor a regionális különbségek is jelentősek. Közép-Kelet-Európa országaiban a regionális politika hatékonyságát egyelőre elsődlegesen nemzeti szinten mérik, míg a legtöbb EU-országban kimondottan csak az elmaradt régiók gondja merül fel. Nagyon valószínű, hogy ezekben az országokban még egy ideig nagyobb marad

a központi hatalom szerepe, mint az EU országokban.

Romániában már többször is sor került a regionális fejlesztési stratégiák kidolgozására, amelyek egyre alaposabb felmérésekre támaszkodnak, de ezek még mindig központosított pénzalapok felhasználására alapoznak.

Jelenleg minden régió szintjén folyamatban van a stratégiai célok és a megfelelő regionális politikai eszközök feltérképezése. Ennek elsődleges célja felkészülni az Európai pénzügyi támogatások hatékony fogadására, elnyerésére. Épül az az intézményi infrastruktúra is, amely a fejlesztési programok meghirdetését, alkalmazását, a pénzek felhasználásának ellenőrzését hivatott végezni. Az EU megköveteli ezek átláthatóságát, a világos funkció- és felelősség-megosztást és a megfelelő emberi és technikai felszereltség biztosítását.

A szerzők által az utolsó részben felvázolt jövőkép jó vitatéma lehet. Ahhoz azonban, hogy ne csak az elméleti eszmefuttatások szintjén maradjunk, elsősorban az empirikus adatok ismeretére van szükség. Az a tény, hogy az 1990 és 2000 közötti időszakra vonatkozóan már elég átfogó regionális statisztikai adatbázis áll rendelkezésünkre (Statistica teritorială, 2002, INS), lehetővé teszi a tényekkel is alátámasztott elméletek felvázolását.

Szem előtt tartva a szerzők szakmai érdeklődését, csak néhány általános kérdés tisztázásának szükségességét jelzem. Éleződtek vagy mérséklődtek-e a regionális differenciák Romániában az átalakulás időszakában? A helyi kezdeményezésű fejlesztési filozófia kialakulóban van Romániában is, de ez mennyiben megyei, és mennyiben valóban regionális szintű? Milyen jogosítványokat delegált a központi hatalom régiós szintre? Milyen új regionális kapcsolatrendszerek vannak kialakulóban, illetve milyen interregionális kapcsolatok erősödtek meg az utóbbi időben? A gazdasági decentralizáció elérte-e már azt a kritikus pontot, amely szükségszerűen maga után vonja az államhatalom decentralizációját is? Másképpen fogalmazva: az államhatalom decentralizációja elősegítheti-e a helyi gazdaság dinamikusabb fejlődését?

Tudomásul kell vennünk, hogy Romániában a játékszabályokat ma még központilag döntenek el, viszont a helyi kezdeményezéseken múlik, hogy élni tudunk-e az EU által nyújtott előcsatlakozási pénzalapokkal, majd később a strukturális politika előnyeivel. A romániai regionális politika leírásában hasznos lett volna jobban rávilágítani arra, hogy a helyi partnerek összefogása, illetve a regionális és nemzeti, vagy - adott esetekben - az Európai Unió kapcsolatok építése elsődlegesen fontos, a partnerség elve a strukturális politika egyik alapkövetelménye.

Végül a tanulmány még egy utolsó vonatkozására térek ki: ez a regionális identitás kérdése. Én ezt nem tekintem annyira elhanyagolható tényezőnek, mint a szerzőpáros. A központi hatalom csak külső nyomásra fog lemondani bizonyos jogosítványairól, és ez csak az erős identitású régiók nyomására fog megtörténni. Az Európai Unió nyomásra hagyatkozni nem nagyon lehet, ezt a tanulmány első része is igazolja. Feltételezem, hogy a székelyföldi vagy a bánági lokális, regionális tudat erőssége nem elhanyagolható társadalomlélektani tényező. A kérdés lényege viszont az, hogy például a székely identitástudat mennyiben aktivizálható, azaz a lakosság mennyire képes azonosulni a térség problémáival és tevőlegesen is részt venni a térség fejlesztésében, akár áldozatvállalás árán is. Másképpen fogalmazva: térszervező erő lehet-e Székelyföldön az etnoregionalizmus? Tapasztalható tény, hogy a politikai és önkormányzati funkcióban tevékenykedők már valóban régióban gondolkodnak, aminek szerepe lehet a jövőben a regionális fejlesztési programok kidolgozásában. Vizsgálandó kérdés, hogy melyek azok a belső erőforrások, amelyeket a Székelyföld hasznosítani képes? Tekinthejtük-e a Székelyföldet olyan gazdasági potenciállal rendelkező területi egységnek, amely a régiók versenyében előnyös helyzetben van? Természetesen ezeknek a kérdéseknek a beható tárgyalása nem ennek a tanulmánynak a feladata, de legalább az érintőleges kérdésfelvetés szervesen illeszkedne a vizsgált témához. Azzal viszont egyetértek, hogy a régió nem elsődlegesen a kisebbségi jogok gyakorlásának a színtere.

Remélem, hogy a szakemberek a vitaindító cikk számos általános felvetését konkretizálják, és akkor elindulhat egy termékeny együttgondolkodás ennek a fontos témának a kapcsán.

2003. március 16.

- [Horváth Réka - Veress Emőd: Regionális politika és területfejlesztés Romániában](#)
- [Bodó Barna: Régió és politika](#)
- [Hajdó Csaba: A román regionális politika reformja: lehetőségek és kihívások - Reflexió Horváth Réka és](#)

Veress Emőd tanulmányára -

- Horváth Gyula: Területi fejlődés és regionalizmus - Hozzászólás Horváth Réka-Veress Emőd tanulmányához -
- Kolumbán Gábor: A román regionalizmus paradoxona
- Nemes Nagy József: Regionális fejlődés, regionális politika
- Pálné Kovács Ilona: Gondolatok Horváth Réka és Veress Emőd *Regionális politika és területfejlesztés Romániában* c. tanulmánya ürügyén
- Perger Éva: Gondolatok Horváth Réka - Veress Emőd: Regionális politika és területfejlesztés Romániában című tanulmánya kapcsán
- Vincze Mária: Sötétben tapogatózunk?
- Regionális és helyi dimenziók Európában
- Románia állásfoglalása 21. fejezet: Regionális politika és a strukturális eszközrendszer koordinációja
- Helyzetfeltáró jelentés a helyi és regionális demokrácia helyzetéről Romániában
- György Béla: Reformmozgalom a romániai Országos Magyar Pártban (1926-1927)
- A Magyar Párt igen tisztelt Elnökségének
- Az Elnöki Tanács kommunikéje az emlékiratról
- Krenner Miklós a reformcsoport céljairól
- Nagyságos Krenner Miklós Úrnak
- Dr. Kecskeméthy István nyilatkozata a Krenner-csoportról, a pártegységről és a Magyar Párt mai vezetőségéről*
- Krenner Miklós megállapítja, hogy a reformcsoport kiegyenlítő munkáját mindenben megíúsították
- Krenner Miklós: A magyarság vezéreikhez
- Michael Hechter: A nacionalizmus megfékezése
- Sorbán Angella - Nagy Kata: Merre haladt a romániai magyar társadalom az elmúlt tizenkét évben?
- Bakk Miklós - Horváth Andor - Salat Levente: Az RMDSZ 2003-ban - útkeresés integrációs határpontokon
- Benedek Gyula: Az asszimilációról mint statisztikus
- Kiss Tamás: A szocialista típusú modernizáció és hetednapot ünneplő adventista vállalkozók
- Szabó Máté: Civil társadalom - globalizáció - regionalizmus
- Gerencsér Balázs: Kisebbségpolitikai rendszerváltozás Magyarországon- Gondolatok Györi Szabó Róbert írással kapcsán -
- Székely Tünde: A civil szféra és a politikai szféra fogalmainak viszonya a gondolkodás történetében és a különböző európai társadalmakban

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék